

SCHENGENSKI PROSTOR

Schengenski prostor područje je koje se trenutno sastoji od 27 europskih država na kojemu su ukinute unutarnje granične kontrole i unutar njega je omogućeno neograničeno putovanje osoba i dobara. Uspostava schengenskog područja smatra se jednim od najvećih i za europske građane najopipljivijih postignuća europskog projekta. Ona je započela 1985. godine, kada je u luksemburškom mjestu Schengen smještenom uz granicu s Njemačkom potpisan Schengenski sporazum između Francuske, Njemačke, Nizozemske, Belgije i Luksemburga, koji je 1990. godine nadopunjen Konvencijom o provedbi Schengenskog sporazuma. Ukidanje kontrole na unutarnjim granicama schengenskog prostora donosi dvije posljedice za članice prostora: granične kontrole između dviju članica schengenskog prostora nestaju u bilo kojem obliku prometa (cestovnom, željezničkom, pomorskom i zračnom), a na vanjskim granicama schengenskog prostora provode se usklađene granične kontrole i primjenjuje se zajednički vizni sustav. To u principu znači da sve osobe, bilo da su državljani članica schengenskog prostora ili nisu, mogu slobodno putovati unutar schengenskog prostora kada su u njemu, a granične provjere obavljaju se tek pri prelasku vanjske granice schengenskog prostora.

Dana 8. prosinca 2022. na sastanku Vijeća za pravosuđe i unutarnje poslove Europske unije donesena je Odluka Vijeća o punoj primjeni odredaba schengenske pravne stečevine u Republici Hrvatskoj, kojom je od 1. siječnja 2023. godine omogućeno ukidanje kontrole osoba na kopnenim i morskim granicama Hrvatske prema državama koje su dio schengenskog prostora, a kontrola na zračnim granicama prema državama tog prostora ukinuta je 26. ožujka 2023. Hrvatska je tako postala 27. članica toga prostora. U schengenski je prostor trenutno uključeno 27 država, od kojih su 23 članice Europske unije (sve države članice osim Bugarske, Cipra, Irske i Rumunjske) te četiri države članice Europskog udruženja slobodne trgovine (Island, Norveška, Švicarska i Lihtenštajn). Uključivanje država članica u schengenski prostor odvijalo se u nekoliko ciklusa u kojima se primalo po jednu ili više članica. Ciklusi širenja schengenskog prostora prikazani su na priloženoj karti. Prije pristupanja Hrvatske 2023. godine, schengensko se područje zadnji put proširilo 2011. godine uključivanjem Kneževine Lihtenštajn. Izgledni kandidati za sljedeći ciklus proširenja su Rumunjska i Bugarska, za što se čeka politička odluka. Republika Irska, iako članica Europske unije, zbog povijesno-političkih okolnosti vezanih ponajprije uz Sjevernu Irsku nije dio schengenskog područja, nego je dio zajedničkog putnog područja s Ujedinjenim Kraljevstvom. Međutim, stanovnici država članica Europske unije koje su izvan schengenskog prostora prolaze minimalnu razinu graničnih kontrola pri ulasku u schengenski prostor, koja se uglavnom odnosi na provjeru identiteta.

Države članice mogu na unutarnjim granicama schengenskog prostora provoditi policijske provjere, ali samo u slučaju postojanja prijetnji javnoj sigurnosti ili sumnji na prekogranični zločin. U nekoliko posljednjih godina razlog za takve kontrole predstavljala je migrantska kriza, rat u Ukrajini i opasnost od terorizma. U rujnu 2023. godine policijske provjere na unutarnjim granicama provodile su Austrija (na kopnenoj granici sa Slovenijom i Mađarskom), Danska (na kopnenoj granici s Njemačkom), Francuska (na granicama sa svim susjednim državama članicama schengenskog prostora), Njemačka (na kopnenoj granici s Austrijom), Norveška (u međunarodnim pomorskim lukama) i Švedska (na granicama sa svim susjednim državama članicama schengenskog prostora). Policijske provjere na granici mogu se uvesti na razdoblje od šest mjeseci, nakon čega pojedine države članice obavljaju provjere na sljedeće šestomjesečno razdoblje i tako u nedogled dok god se smatra da postoji određena prijetnja.

Slobodno kretanje preko unutarnjih granica članica schengenskog prostora omogućilo je jačanje dnevne mobilnosti između različitih država, a Europsko vijeće procjenjuje da svakodnevno unutar schengenskog prostora 3,5 milijuna osoba prelazi državne granice, od čega 1,7 milijuna čine dnevni migranti koji odlaze na posao iz jedne države u drugu. Osim toga, postoje i druge koristi, poput bržeg putovanja neopterećenog zastojsima na državnim granicama, jer su države članice dužne ukloniti zapreke na unutarnjim granicama i nepotrebna ograničenja brzine, te lakšeg protoka robe.

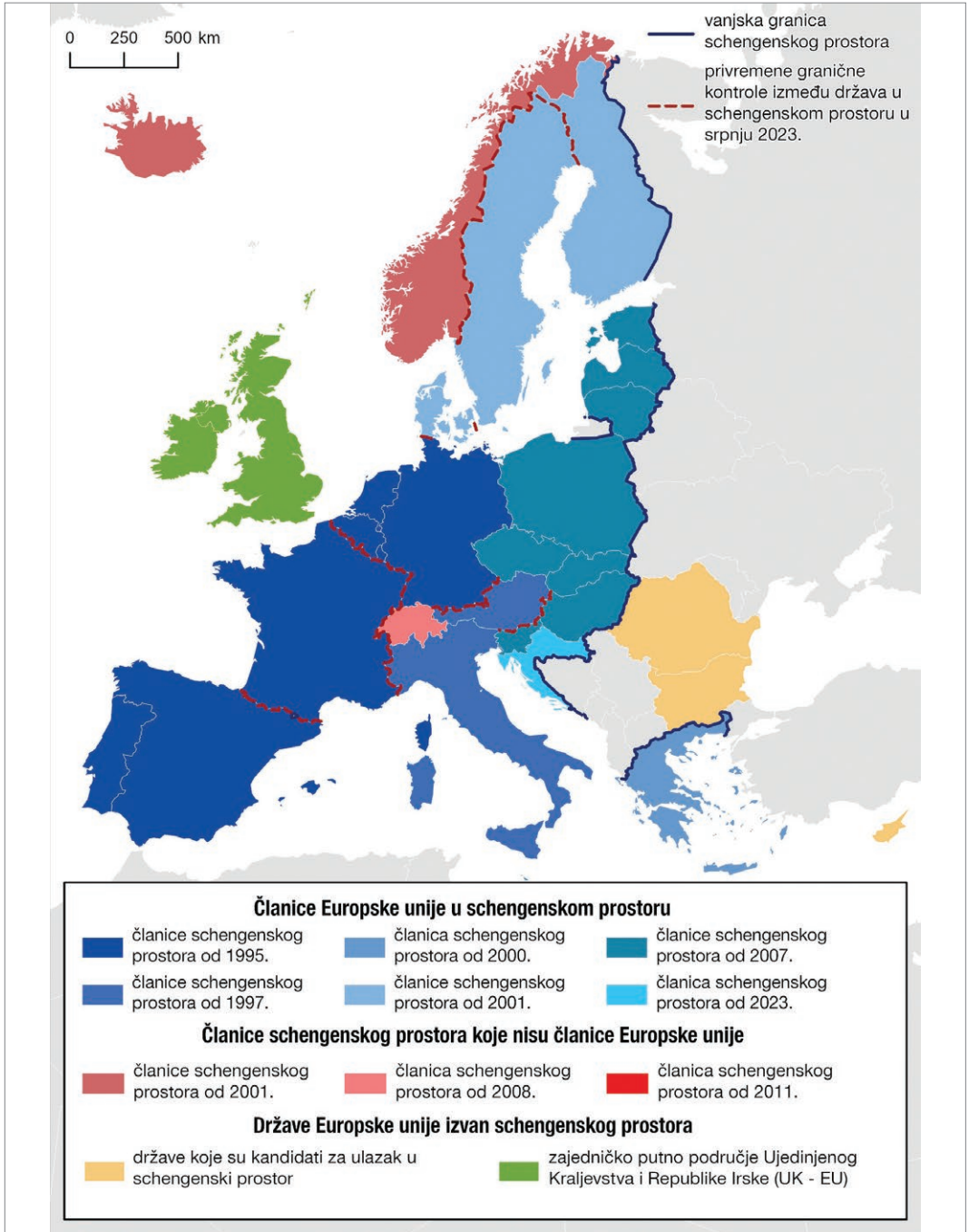
Olakšana mobilnost ljudi i dobara u schengenskom području smatra se velikim civilizacijskim dosegom poslije stoljeća tvrdih granica i sukoba u Europi. Utjecaj ulaska Hrvatske u schengenski prostor na procese u prostoru zanimljiva je tema za geografsko proučavanje. Osim gospodarskih potencijala i redefiniranja urbanog sustava koji otvara ulazak Hrvatske u schengensko područje, taj ulazak treba biti prilika za jačanje prekogranične suradnje, posebice u ruralnim područjima slabe demografske dinamike koja se nalaze uz unutarnju granicu i obnovu društvenog i gospodarskog života u tim prostorima.

IZVORI

European Commission, 2023: Schengen Area, home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/schengen-area_en (08.09.2023.)

Europska komisija, 2015: *Europa bez granica: Schengenski prostor*, Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, doi: :10.2837/493510.

IVAN ŠIŠAK

Schengenski prostor

Izvor: European Commission, 2023: Schengen Area, home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/schengen-area_en (08.09.2023.)

Europska komisija, 2015: Europa bez granica: Schengenski prostor, Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, doi: :10.2837/493510.